

Сібаров Станіслав Дмитрійович, аспірант, викладач в навчально-виховному комплексі «Школа гуманітарної праці» Херсонської обласної ради, м. Херсон, Україна, sibarow2014@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2328-8687

НОВАТОРСТВО В ДІЯЛЬНОСТІ АВТОРСЬКИХ ШКІЛ УКРАЇНИ

Анотація. У цій статті розглядається феномен авторських шкіл в Україні та їхній новаторський внесок у сферу освіти, слугують своєрідними освітніми центрами, які побудовані на педагогічних ідеях і концепціях видатних вітчизняних новаторів у навчанні. Їхній підхід до освіти, розвитку дитини та виховання відрізняється від звичайних методів і систем, оскільки вони використовують інноваційні підходи. У статті детально розглядаються різноманітні аспекти інновацій в авторських школах, зокрема впровадження новаторських педагогічних концепцій і методик, персоналізоване навчання та розвиток, інтеграція навчальних дисциплін, використання передових технологій і методів навчання, виховання творчих здібностей і критичного мислення, встановлення сприятливого освітнього середовища, підвищення професійного зростання педагогів, співпраця з науковцями та експертами, а також участь у міжнародних проектах та обмінах. Розглядаються переваги та виклики, пов'язані з новаторською діяльністю авторських шкіл, а також їхня роль у модернізації української системи освіти та забезпеченні її конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Ключові слова: авторські школи, новаторство, інноваційні педагогічні концепції, особистісно-орієнтоване навчання, інтеграція навчальних дисциплін, розвиток творчих здібностей, критичне мислення, професійний розвиток педагогів, міжнародна співпраця.

Stanislav Sibarov, postgraduate student, teacher in education of the «School of Humanitarian Labour» complex Kherson Regional Council, Kherson, Ukraine, sibarow2014@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2328-8687

INNOVATION IN THE ACTIVITIES OF THE AUTHOR SCHOOLS OF UKRAINE

Abstract. The article considers the phenomenon authorial schools in Ukraine and their innovative activities in the field of education. Authorial schools are unique educational centers based on the pedagogical ideas and concepts of prominent national teachers-innovators. Their activities are based on innovative approaches to teaching, upbringing and development of children that differ from traditional methods and systems. The article analyses in detail various aspects of innovation in the activities of

authorial schools, such as the introduction of innovative pedagogical concepts and methods, person-oriented learning and upbringing, integration of educational disciplines, the use of innovative technologies and teaching methods, the development of creative abilities and critical thinking, the creation of a favorable educational environment, professional development of teaching staff, cooperation with scientists and experts, as well as participation in international projects and exchanges.

The advantages and challenges associated with the innovative activities of the authorial schools, as well as their role in the modernisation of the Ukrainian education system and ensuring its competitiveness at the international level are considered.

Keywords: authorial schools, innovation, innovative pedagogical concepts, person-oriented learning, integration of educational disciplines, development of creative abilities, critical thinking, professional development of teachers, international cooperation.

Постановка проблеми. Сучасна освіта потребує більш детального вивчення проблеми викладання навчальних дисциплін, гуманізації освіти, відповідності обсягу матеріалу, обов'язкового для вивчення, адже нагальні потреби постіндустріального суспільства визначають актуальність методологічних проблем сучасної педагогічної науки.

В умовах стрімкого розвитку освітніх інновацій та реформування системи освіти в Україні, авторські школи відіграють важливу роль у впровадженні новаторських підходів до навчання та виховання підростаючого покоління. Ці освітні заклади стали осередками творчості, експериментів та інноваційних практик, спрямованих на підвищення якості освіти та формування всебічно розвиненої особистості.

Новаторство в діяльності авторських шкіл проявляється у різноманітних аспектах їхньої роботи та є ключовим чинником підвищення якості освіти та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної системи освіти на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Авторські школи України є унікальними освітніми осередками, що ґрунтуються на педагогічних ідеях та концепціях видатних вітчизняних педагогів-новаторів, таких як В.О. Сухомлинський, М.П. Гузик, О.А. Захаренко, В.Ф. Шаталов та інші. Їхня діяльність базується на інноваційних підходах до навчання, виховання та розвитку дітей, що відрізняються від традиційних методів та систем.

Іноваційні концепції розвиваючого навчання В.В. Давидова, теорія поетапного формування розумових дій П.Я. Гальперіна, технологія формування творчої особистості Г.С. Альтшуллера, система виховання В.О. Сухомлинського та інших видатних педагогів-новаторів активно впроваджуються в освітню та виховну діяльність авторських шкіл.

Мета статті – дослідження особливостей навчального процесу в новаторських освітніх закладах України з огляду на контекст сучасного розуміння концепції авторської школи та використання експериментальних педагогічних технологій.

Виклад основного матеріалу. Новаторство в діяльності авторських шкіл України проявляється у різноманітних аспектах їхньої роботи, таких як:

1. Інноваційні педагогічні концепції та методики. Авторські школи впроваджують новаторські педагогічні концепції та методики, розроблені їхніми засновниками або іншими видатними педагогами-новаторами. Ці підходи ґрунтуються на сучасних психолого-педагогічних дослідженнях та досвіді практичної діяльності. Впровадження інноваційних педагогічних концепцій та методик дозволяє авторським школам досягати високих результатів у навчанні та вихованні учнів, розвивати їхні творчі здібності, критичне мислення та формувати цілісну особистість, здатну адаптуватися до швидкоплинних змін у сучасному світі [3].
2. Особистісно-орієнтоване навчання та виховання. Авторські школи приділяють велику увагу особистісно-орієнтованому підходу до навчання та виховання. Це передбачає врахування індивідуальних особливостей, потреб та інтересів кожної дитини, створення умов для її самореалізації та розвитку творчого потенціалу. Такий підхід дозволяє учням розкрити свої таланти та здібності, сприяючи формуванню всебічно розвиненої особистості. Особистісно-орієнтоване навчання та виховання в авторських школах реалізується через індивідуалізацію навчальних програм, застосування диференційованого підходу, використання інтерактивних методів навчання, залучення учнів до проєктної діяльності та створення сприятливого освітнього середовища для розвитку індивідуальних здібностей кожної дитини [2].
3. Інтеграція навчальних дисциплін та міжпредметні зв'язки. У авторських школах активно застосовується інтеграція навчальних дисциплін та встановлення міжпредметних зв'язків. Це дозволяє учням сприймати знання як єдине ціле, розуміти взаємозв'язки між різними галузями науки та застосовувати набуті знання на практиці. Інтегрований підхід сприяє формуванню системного мислення та цілісного світогляду в учнів. Впровадження інтеграції навчальних дисциплін та міжпредметних зв'язків у авторських школах відбувається шляхом розробки інтегрованих навчальних курсів, проведення інтегрованих уроків, організації міжпредметних проєктів та дослідницьких робіт, а також залучення фахівців з різних галузей знань до навчального процесу.
4. Використання інноваційних технологій та методів навчання. Авторські школи активно впроваджують інноваційні технології та методи навчання, такі як проєктна діяльність, мультимедійні презентації, дистанційне навчання, інтерактивні практикуми та тренінги, гейміфікація, віртуальна та доповнена реальність. Ці інновації дозволяють зробити процес навчання більш цікавим, захопливим та ефективним, підвищуючи мотивацію учнів до пізнання. Використання інноваційних технологій та методів навчання в авторських школах сприяє розвитку цифрової грамотності учнів, формуванню навичок самостійного пошуку та опрацювання інформації, а також підготовці їх до життя та роботи в умовах цифрової економіки та інформаційного суспільства [4].

5. Розвиток творчих здібностей та критичного мислення. У авторських школах велика увага приділяється розвитку творчих здібностей та критичного мислення учнів. Для цього використовуються різноманітні методи та форми роботи, такі як творчі проекти, дослідницькі завдання, дискусії, мозкові штурми, кейс-методи, ситуаційні вправи та інші інтерактивні форми навчання. Це сприяє формуванню в учнів здатності генерувати нові ідеї, аналізувати інформацію, критично мислити та приймати обґрунтовані рішення. Розвиток творчих здібностей та критичного мислення в авторських школах відбувається як у процесі навчання, так і через позакласну діяльність, таку як гуртки, клуби, конкурси, олімпіади та інші заходи. Це дозволяє учням реалізувати свій творчий потенціал, набути навичок вирішення нестандартних завдань та сформуванню гнучке, креативне мислення [3].
6. Створення сприятливого освітнього середовища. Авторські школи прагнуть створити сприятливе освітнє середовище, в якому панує атмосфера творчості, взаєморозуміння та підтримки. Це досягається завдяки застосуванню новаторських підходів до організації навчального процесу, налагодженню партнерських стосунків між вчителями та учнями, залученню батьків до освітнього процесу та створенню комфортних умов для навчання та розвитку. Сприятливе освітнє середовище в авторських школах характеризується відкритістю, демократичністю, повагою до особистості кожного учня, підтримкою ініціативи та творчості, а також створенням умов для самореалізації та самовдосконалення всіх учасників освітнього процесу.
7. Професійний розвиток педагогічних кадрів. Новаторство в діяльності авторських шкіл тісно пов'язане з постійним професійним розвитком педагогічних кадрів. Учителі авторських шкіл беруть активну участь у тренінгах, семінарах, майстер-класах, науково-практичних конференціях та інших формах підвищення кваліфікації, де вони можуть ознайомитися з новітніми педагогічними технологіями та методиками, обмінятися досвідом з колегами та отримати консультації експертів. Професійний розвиток педагогічних кадрів в авторських школах передбачає не лише підвищення їхньої теоретичної підготовки, але й формування практичних навичок впровадження інновацій у навчальний процес, опанування сучасними методами навчання та виховання, розвиток навичок педагогічного коучингу та фасилітації [1].
8. Співпраця з науковцями та експертами. Авторські школи тісно співпрацюють з науковцями, експертами та провідними фахівцями у галузі освіти. Така співпраця передбачає обмін досвідом, проведення спільних досліджень, консультації та експертизу інноваційних проектів, участь у науково-практичних конференціях та семінарах, а також залучення вчених до навчального процесу як викладачів або наставників. Співпраця з науковцями та експертами сприяє підвищенню якості освітнього процесу в авторських школах, забезпечує його відповідність сучасним тенденціям

та викликам, а також сприяє поширенню інноваційних педагогічних ідей та практик у системі освіти України.

9. Участь у міжнародних проєктах та обмінах. Багато авторських шкіл України беруть активну участь у міжнародних освітніх проєктах та обмінах. Це дозволяє їм ознайомитися з кращими практиками та інноваціями в галузі освіти, встановити партнерські зв'язки з іноземними освітніми закладами та долучитися до глобальної спільноти педагогів-новаторів. Така співпраця сприяє розширенню світогляду учнів та вчителів, обміну досвідом та підвищенню конкурентоспроможності українських авторських шкіл на міжнародному рівні. Участь у міжнародних проєктах та обмінах передбачає організацію спільних навчальних заходів, обмін учнями та вчителями, реалізацію спільних дослідницьких проєктів, впровадження міжнародних освітніх програм та стандартів, а також залучення іноземних експертів до навчального процесу в авторських школах.

Модель авторської школи розглядається як прототип якісних перетворень в освіті, що залежать від команди фахівців, які розширюють простір освітніх можливостей. Прикладний аспект експериментальної роботи полягає в моделюванні та впровадженні кращих прикладів інноваційних авторських практик в школах для розвитку особистості учнів, як об'єкта освітнього процесу.

Важливо визнати, що авторські навчальні заклади відіграють значну роль у формуванні освітнього процесу, виконуючи різноманітні важливі функції, а саме: просування гуманістичних цінностей та персоналізованої педагогіки, підвищення рівня освіти за межі традиційних норм через відносини співпраці між усіма суб'єктами навчання, заохочення творчого пошуку та професійного зростання, стимулювання появи інновацій у педагогічній практиці вчителя-новатора, який виходить за межі часу і закладає основу «школи майбутнього»[3].

Дослідницька діяльність та експериментування. Авторські школи є не лише освітніми закладами, але й своєрідними науково-дослідними лабораторіями, де здійснюється експериментальна апробація інноваційних педагогічних ідей та концепцій. Учителі та адміністрація авторських шкіл проводять дослідження, експерименти та пілотні проєкти з метою вдосконалення навчального процесу, підвищення його ефективності та відповідності сучасним вимогам. Дослідницька діяльність та експериментування в авторських школах охоплюють різноманітні аспекти освітнього процесу, такі як розробка нових навчальних програм та методик, впровадження інноваційних технологій навчання, вивчення особливостей розвитку та виховання дітей, пошук ефективних шляхів формування ключових компетентностей учнів тощо. Результати досліджень та експериментів, проведених в авторських школах, слугують базою для подальшого вдосконалення системи освіти в Україні, поширення інноваційних педагогічних практик та розробки нових освітніх стандартів та програм [1].

Дослідницька діяльність в авторських школах часто здійснюється у тісній співпраці з науковцями, дослідницькими центрами та університетами. Така співпраця забезпечує наукову обґрунтованість експериментів, забезпечує доступ

до сучасних методів дослідження та аналізу даних, а також сприяє обміну досвідом та поширенню результатів досліджень [4].

Крім того, дослідницька діяльність авторських шкіл не обмежується лише внутрішніми процесами, а також спрямована на вивчення та вдосконалення системи освіти в цілому. Вчителі та адміністрація авторських шкіл беруть активну участь у розробці державних освітніх стандартів, навчальних програм та методичних рекомендацій, ґрунтуючись на результатах своїх досліджень та експериментів [1].

Експериментування в авторських школах часто стосується апробації нових педагогічних технологій, методик та інструментів навчання. Наприклад, деякі авторські школи активно впроваджують елементи гейміфікації та гейм-дизайну в навчальний процес, використовуючи ігрові механіки та елементи для підвищення мотивації учнів та ефективності навчання. Інші авторські школи експериментують з різними формами організації освітнього середовища, такими як відкриті навчальні простори, гнучкі розклади та індивідуалізовані навчальні траєкторії.

Ще одним напрямком експериментування в авторських школах є пошук ефективних підходів до формування ключових компетентностей учнів, таких як критичне мислення, креативність, навички співпраці, емоційний інтелект та інші "м'які" навички, необхідні для успішної реалізації в сучасному світі [2]. Ці експерименти часто передбачають застосування проєктних методів навчання, навчання на основі реальних кейсів та проблемних ситуацій, а також залучення учнів до практичної діяльності та вирішення реальних завдань.

Висновки. Дослідницька діяльність та експериментування є невід'ємною частиною новаторської діяльності авторських шкіл України. Вони забезпечують постійний пошук та апробацію нових підходів до навчання та виховання, сприяють підвищенню якості освітнього процесу та формуванню всебічно розвиненої особистості учнів, готових до життя та роботи в умовах динамічних змін сучасного світу. Результати досліджень та експериментів, проведених в авторських школах, регулярно представляються на науково-практичних конференціях, семінарах та круглих столах, а також публікуються у фахових виданнях. Це сприяє поширенню інноваційних педагогічних ідей та практик, забезпечує їх критичний аналіз та обговорення з науковцями та експертами, а також створює базу для подальшого вдосконалення системи освіти в Україні.

Література:

1. Корженко В. В. Розвиток. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. Ю. В. Ковбасюк. Київ : НАДУ, 2011. Т. 1: Теорія державного управління. С. 498.
2. Кремень В. Г. Людиноцентризм. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид. допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 519-520.
3. Кремень В. Г. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / Нац. акад. пед. наук України. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с.
4. Любченко Н. В. Кластеризація суб'єктів наукової, освітньої та виробничої сфери як потенційний ресурс реалізації стратегічної цілі розвитку людського капіталу в контексті Закону України «Про освіту». Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології : збірник матеріалів III Всеукр.

Інтернетконф., 18 квітня 2018 р., м. Київ / наук. ред., упоряд.: В. В. Сидоренко, Я. Л. Швень. Київ : Агроосвіта, 2018. Ч. 2. С. 20-22.

References:

1. Korzhenko V.V.(2011). Rozvytok. Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia [Development. Encyclopedia of public administration]. Kovbasyuk Y.V (Ed.). (Vols.1). Kyiv: NADU [in Ukrainian].
2. Kremen V.G. (2021). Liudynotsentryzm. Entsyklopediia osvity [Human Centrism. Encyclopedia of education], 519-520. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
3. Kremen V. G. (2021). Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini [National report on the state and prospects of education development in Ukraine]. Kyiv: CONVI PRINT [in Ukrainian].
4. Lyubchenko N.V. (2018). Klasterizatsiia subiektiv naukovoї, osvithnoi ta vyrobnychoї sfery yak potentsiinyi resurs realizatsii stratehichnoi tsili rozvytku liudskoho kapitalu v konteksti Zakonu Ukrainy «Pro osvitu» [Clustering of scientific, educational and industrial subjects as a potential resource for the implementation of the strategic goal of humancapital development in the context of the Law of Ukraine "On Education"]. V. V. Sydorenko, Y. L. Shven (Eds.), *Profesiinyi rozvytok fakhivtsiv u systemi osvity doroslykh: istoriia, teoriia, tekhnolohii - Professional development of specialists in the system of adult education: history, theory, technologies: a collection of materials of the III All-Ukrainian Internet conference, 20-22*. Kyiv: Agroosvita [in Ukrainian].